

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP. — UDVARHELYVÁRMEGYE, AZ UDVARHELYVÁRMEGYE KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési díjak: Egész évre 4 frt. Fél évre 2 frt. Negyed-
évre 1 frt. Egy példány ára 8 kr. Papoknak tanítóknak, és községi
előjáróknak egész évre 3 frt, a tanító-egylet tagjainak közs. és
körjegyzőknak 2 frt 50 kr.
Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Felolvasó szerkesztő:
Embery Árpád
Kiadó- és lapfajtadonos: **Betegh Pál**
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Betegh Pál könyvnyomdája és kinyomtatószerke (Kossuth-utca)
hova minden a lapot érkező közlemények, előfizetések és hír-
detések intézendők. — Kéziratok nem adtnak vissza.

Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 2 kr, azonfelül 1 kr,
magánhirdetések □ cm-ként 3 kr, többszöri közlésnél 2 kr-ért
közöltemek. Bélyeg díj külön 30 kr. Nyiltár sora 20 kr. —
Hirdetés és nyiltár díja előre fizetendő.

Egy pár igaz szó.

Hogy eleve minden kétséget eloszlas-
sunk, tartozunk az igazságnak ama koteles
kijelentésével, hogy alábbi sorainkat nem
lapunk megingott existenciájának reperáló
érdeke sugallja. Legkevésbé, sőt a lap har-
madik évében a sok tiszteletpéldány helyébe
számos új előfizető sorakozott, kik belátták
annak életkepes misszióját, megértették azt
a nehézséget, melylyel egy sokféle érdekszá-
lat szolgáló helyi érdekű lapnak állandólag
meg kell küzdeni s megismerték a körül-
ményekhez való alkalmazkodás politikáját,
a szabad vélemény nyilvánítás törvény biz-
tosította jogának érvényesítését, meg a se
jobbra, se balra lavírozni nem akaró tárgyi-
lagosságot, tapasztalták, hogy a maga össz-
működésében egy egészséges és igazságos
közéleti funkció végzésére és irányítására
van hivatva és készséggel hozták meg, talán
áldozatnak még sem nevezhető, anyagi tá-
mogatásukat, a mi ebben az önzésnek
Schylock-mértékkel meglatolt igényű kor-
szakában, elismerésre méltó jelenség. S
mégis elfogulatlan szájából nyert emez igaz-
ságos tények dacára, az előfizetési quan-
tum és a szolgált czélok sokféleségének
aránya nagyon is fordított; a mely város
és vidék oly nagy és tehetős értelmiséggel
hivalkodhatik, mint a mienk: annak egy
pár korona meg nem érezhető kiadása elől
elzárkózni nem lehet, de nem is szabad.
Könnyű ám a Székelyföld többi hírlapjának,
mert azok megélnék előfizetés nélkül is a
politikai szubvenzióból; a mienk a nagy kö-
zönségre szorul, lokális érdekeket szolgál,
partatlan s kívánatos is, hogy az maradjon.
Ha pedig a helyi érdek diktálja és teszi

kívánatosná főnnállását, akkor ám tessék
praenumerálni is.

Mert nem elég ám, hogy a lap épen csak
élhessen, hogy behozza a nyomdafestéket,
meg kibocsátott papírost.

Annak szellemi nivóját a haladás elvei
alapján évről-évre fejleszteni kell. Ez pedig
csak tömegesebb anyagi segítség útján esz-
közölhető. Mert olyan a helyi érdekű lap,
mint a primás ember. A tisztán hivatala
után élő ember szívesen elfogad mellékjő-
vedelmű állásokat is, mert ezzel könnyít
anyagi gondjain, nyugodtabb élethezi pozí-
ciót teremt s társadalmi kötelemeinek is ál-
dozhat. Így vagyunk e lappal is. Nem azért
kívánatos a több előzető, hogy a kiadó
meg szerkesztő sápot huzzanak, hanem a
feles anyagi haszonból, kiváló dolgozatok
díjazása végett, ha nagyobb lesz a kínálat,
nagyobb lesz a kereslet is.

Egy fővárosi jeles kollegánk, ki több
napilap díjas belmunkatársá, bár tisztelet-
példányt küldtünk, helyesen írta a többek
közt, hogy szülőföldje lapját nem szellemileg,
hanem anyagilag óhajta támogatni; vajha
mások is követnék példáját. Pontos előfize-
tője volt a multban, az jelenleg is, bár nem
egy cikket közlünk kitünő tollából s inkább
kierdemelte a tiszteletpéldányt, mint azok,
kik elfogadják s támogatás helyett talabort
akasztanak a lap nyakára.

A mondtak érdekében hát tömege-
sebb pártolást kérünk, mert sajnosan tapasz-
taljuk, hogy bár lapunk sok egyeletnek és
testületnek hivatalos közlönye, e testületek
és egyletek tagjai vajmi kevés szám-
mal, főnökeik meg épen nem előfizetőink.
Dicséretes kivételt képez vármegyénk köz-
pontú tisztikara, iparos egyleteink, taka-

réképntáraink, no meg — valljunk színt
— több polgár járátja, mint hivatalnok.

Erre való tekintettel közelebbi szá-
munkban meg is kezdjük az állandó és új
praenumeransok betürendes közlését, hadd
tudja meg a világ, kik azok, kik elv, hit,
szentély és más alant járó szellemeknél do-
minálni szokott tekintetek figyelmen kívül
hagyásával: érdek nélküli jó indulattal siet-
nek-vármegyénk ez egyetlen lapjának föl-
virágoztatására.

„A székely ipar és annak létfeltéte- lei”-hez.

Ezen közsükséget képező lap hasábjain a
fenti czím alatt egy „Egy” aláírású ozikk jelent
meg. Miután saját érdekeinket őszinte jóakarattal
támogatta s szemünkbe mondta az igazságokat,
nem zárkozhatom el, hogy pár szóval hozzá ne
szóljak. Nem megozafoln, de kibővíteni óhajtván
sz elmondottakat.

En első helyen szövípart merészelnék aján-
latba hozni. Szövi kellene Udvarhelyvármegyében
a gyapott rélknek mindazon nemét, melyeknek
fogyasztása a nép, polgárság és az előkelőbb ren-
den annyira el van tej-dve; tehát mindenféle
gyolcsot és sifont. Természetesen maga a fonás,
ilyenmü szövívekhez a szükséges czéznakészítés is
itt kellene, hogy történjék. A nyers anyag csak
ugy eljutna ide is Amerikából s máshelyről jó
pénzért, mint a fővárosba, vagy Bécsbe stb. De a
feldolgozás itt történvén, székelyeknek adna igaz
és hű munkáért jó kenyeret, melyét most a kül-
földiek kapnak. Így a népek a fej- és nyakraha
nagy része is megkésziúne s maga a festés is sok
elfoglaltatást adna.

Szövi kellene kenderből és leuból mind-öféle
vásznat fehér, asztal- és ágyneműek, nyári ruhá-
nak férfiak és nők számára stb. A feldolgozandó
len és kender is e megyében kellene hogy terem-
jen s az áztatás, osztályozás, fonalkészítés is itt
történjék.

Szaktanárok és jeles gazdáknak véleményyt

TÁRCSA.

Vágy.

Kincsét vadász e kor,
S mint vulkán méhe, forr
A mammon érzelem;
S ez önző tengeren
Ma sok nem érti meg:
Az eszmény egy sziget.
Feléd száll csolnákom
Szerelmes szárnyakon,
Hol szívvilága ég,
Hol kin is égi bék',
S ha tengergondja van,
Még sem boldogtalan.
Csak itt csak itt pihen,
Meg zaklatott szívem.
S ha ezt elérhetem:
Menyország életem;
Mindennapos imám
Többet... nem is kíván!

Székely géniusz.

„Egy rigmust mondauék, ha meghallgatná-
tok, kivált ha görögül vaj egy szót tudnátok.” E
szavakkal kezdődik egy székely régi közönlő
vers és efféle epikai rigmusokból lett a székely
népballada voltakép.

Azon rimés és versszakos műformák között,
mikkől a székely népballada és a lyrái (érzelmi)
dal kifejlődött, legrégibbnek látszik egy Ó-székely
regések dala (Kriza: Vadrosák) című epikai dal.
Ezt az epikai dalt mint egy régi szokás emlékét,
Kénosban (Udvarhelym.) jegyezték le vagy 40 év
előtt s a következőkép hangzik belőle pár sor:

Porka havak hulladoznak — de hó reme róma,
Nyúlak, rókák játszadoznak — de hó reme róma,
Régi törvény, nagy rótt ökör — de hó reme róma,
Annak fele regősöké — de hó reme róma.

Régi regélő (ma közönlő) szokás volt (a mint
a dal is mondja) még pedig pogány szokás, ugy
látszik Udvarhelyvármegyében, hogy a regélő héten
(farsang előtt, karácsony táján) egy-egy efféle
verssel áldották fel az ünnepet. Reczitáló hangon,
kántálással, vontatva előadott nótával tisztelték
meg a regősök (regélők) itt ott a faluban az eset-
leges új párokat, a jobb módú gazdákat, vagy pe-
dig a frissen odatelepedőket.

Ily alkalommal fából faragott és vörösré
festett rótt ökör szobrot is hordoztak magokkal a
regősök (mint a Betlehemesek ma hordozzák Jézus
alakjával a templomot), a melyet aztán a megtisz-
telteknek kolbászszal, peroczszal, mogyoróval,
aprópénzzel teli kellett alkantni — rakniok. Ez
volt a szokás. Először megregélték, megkántálták
az illetőket szép énekszóval, az énekszó után vár-
ták a jóakaratot.

A regős szokás nyilván, régi székely-magyar
(pogány) szokás volt a megyében és Göcsejben is

s a regősök kétségkívül székelyek voltak, a nevők
is arra vall, de meg az is, hogy a székelység csak
a maga nyelvén szóló énekmondókat érthette meg.
Igriczeokról, eme régi magyar zenélő és laupen-
gető énekmondókról, az udvarhelymegyei népha-
gyományok nem emlékeznek sehol. Az oiahu ugy
nevezett sod-oknak is, e bolondozó bohócoknak,
csak a neve fordul elő itt, szodé anyai lévén, mint
tere-tere félrejáró egyén, falánk, torkos.

Az udvarhelymegyei székelynek ugyanis
soha sem volt, ma sincs különös tehetsége a hang-
szeres muzsikára — ez cigánymesterség! Épp oly
kevésbé veszi be s még kevésbé adja ki a termé-
szete; a fintorgó alakokodást, a csepürágást, bo-
londozást, a fürgé komédiázást. Ezekre nézve ő
igen komoly, igen férfias, mert a székely inkább
bentéző (intensív), mintsem kiadó (expansív)
természetű ember, pásztorokodó és szántévető fog-
lalkozásán kívül már a hűvös, nedves székely ég-
hajlat is inkább csendes, magába vonultságra, de
annál mélyebb érzésekre utalván és alakítván őt.
Magába vonultsága mellett is derült-vidámnak,
vidám ugyan a székely, humoros őt csufondáros
is alkalom szerint, ingerlékeny, mi több, lobbané-
kony, akár a síkföldi magyar az ő szalmalángjával,
a mellett fogékony és képes az érzelmek és szen-
vedelmek legmagasabb skáláira is; mindamellott
sem kitérő jókedvében, sem szilaj elragadtatásá-
ban nem szereti, sőt megveti a mimelést, a hangos
tempózást, a kézzel-lábbal-arczszal színészkedést,
mert saját személyes méltó ágának lealacsonyítá-
sát látja az ilyesmiben, ugy, hogy erre a pontra
nézve hasonlóan a keleti népekhez és szemben a
dél nyugati fajokkal, inkább akar a székely lenni
és látszani nézmesternek, mintsem színjátszónak.
(Folytatjuk.)

Balásy Dénes

Lapunk mai számához egy fél iv melléklet van csatolva.

kellene adniok a talaj- és égalji viszonyokra, a természetdől len- és kenderfajokra, esetleg a csihán- és jutára nézve. Ezt pedig a vármegyei közgazdasági előadó saját véleménye beledolgozásával a vármegyei közgyűlésre terjesztendő, az átküldendő a vármegyei gazdasági együlethez, hogy kellő felvilágosítással hívja fel a gazdákat a természetdőlre. A gazdák maguktól ezeket nem kezdeményezik, ha az illetékes körök figyelmüket ki nem terjesztik a mondattakra.

A kender és len természetdől néhány ezer hold földet sokszorosan jövedelmezőbbé tenné a töröküzemmel a megyében s a másokban is. Gyapott, len, kender fonása, szövése, fehérítése és festése több ezer ész- és kéznek adna dolgot a szép Küküllő partján s így tisztességes keresethez jutna népünk; nemhogy kivándorolna, de még azok is örömmel hazatelepednének, kik különben fájo szívvel hagyták el hazánkat.

Munkáskéz pedig lenne elég, hisz minden háznál fonnak, szönek többet-kevesebbet falun ma is. Derzs és Muzsna környékén a férfiak is fontak-szöttek még a közel múltban. Keresztur és vidéke híres volt gyapott fonása és szövéséről. Jövedelmi forrás volt itt is, amott is a szövés-fonás. Székely-Udvarhelyen pedig a takácsok volnának hivatva, kik — sajnos — sem fonalat előállítani, sem festeni nem tudnak, s szöveteik valóságos büzt terjesztenek a festéktől, de ilyenek az egész Székelyföld asszonyai által készített szöttek is, mert már a fonat olyan.

A városi nagy ipartelephez alkalmazandó munkások pedig eltanulnák hol egyik, hol más iparágát és otthon házilag is üznék, mint Szilvásiában s lenne olyan munka, jövés-menés, a milyentől Budvár és a székely emlékoszlop nem álmodott.

A székely-kereszturi szövískolába nagy instálomra néhány nagy gazda ingyenes ellátás mellett elvívte leányát. Ajándékba kapott szövészekkel (osztovata) a »nevelő«-ből haza is jövének s férjhez menének. A szövészeket félre tették, mert »nagy gazd'asszony« nem is érkezik, de meg neki nem is illik szöni, vagy talán nem is tud... A szellér-asszonyaival szöveti a zsák-nak és lepedőnek való régi módi vízsnat s így ott állunk ezekkel is, hol a mádi zsinó.

A székely »nagy gazda«-tól — míg 3-4 nemzedék múltán az agyrendszer megfelelő változáson nem megy át — ne is várjon a haladás tekintetében senki semmit, mert ezek csak a választási tokányzagra mozdulnak meg meggyeszte. »Még meglehet« a jelszavuk, mint Pató Pál uramnak s ezért is dől dugába sok életrevaló eszme.

Mindezekhez a lelkiismeretes akaraton kívül pénz is kell. De hiszen Székely-Udvarhelyen pénz is van elég; legalább a kocsmák jövedelme azt mutatja. Bank is van három, részvényes is lenne egy pár ezer s valahonnan csak kerülne még.

Egy ily nagyobb szabású vállalat rövid időn lábra állítaná Udvarhely- és Csikvármegyék nagy részét, mert ebből kinőne a fehérnemű készítés, csipkeverés stb., mint a skot és belga leánykánál.

Lám Háromszék megyében már ébredni kezdtek. Csak most keletkezett az első székely szénsavsűrítő gyár, s csak most épített a közönség kényelmére a kézdívasárhelyi takarékpénztár egy igazán minteszerű épületet, berendezve szintén minteszerűen gőzfürdővel és már Málnáson újabb szénsavsűrítő gyár létesítésén fáradoznak részvénytársaság útján.

(Vége köv.)

A helybeli kisededő történetének rövid ismertetése.

Irtá Bod Károly.

Köztudomás szerint a már-már hanyatló millenniumnak székely anyavárosunkban három látható emléke fog fennmaradni, ugymlint: az emlékoszlop, a vármegye háza és ez az épület, a melyet épen most avatunk fel és adunk át ünnepélyesen a város közönségének.

Ennek a helybeli Maria-Valéria ö fensége nevét viselő Fröbel-féle kisededő gyermekekertnek 23 éves történetét akarom röviden és vázlatosan megismertetni.

Mig Európa többi művelt országában a sveiozi Pestalozzítól, a szegénysorsu és árva gyermekek nemes szívű tanítómesterétől és követőjétől s eszméinek megvalósító örökösétől, Fröbel Frigyesztől kezdve a játszva tanító kisedednevelés és oktatás ügye rohamosan fejlődött: addig nálunk ezen a téren csak hanyatló századunk utolsó negyedében mutatkozott nagyobb és figyelemre méltó mozgalom. A kiseded nevelés ügyének tovább fejlődése pedig orsz. törvény által csak 1891-ben lett biztosítva, mely törvény foganatosítását azonban még csak itt-ott kezdhették meg.

Székely anyavárosunkban a gyermekekert eszméjének első szószólója, hathatós propagálója, a mozgalom megindítója és vezére is, a köztudat és a jegyzőkönyv tanúsítása szerint is a minden

szépért és nemesért lelkesen buzgólkodott, már csak réhai b. e. Zayzon Ferencz református lelkész volt, s ki 1873. november 13-án Kovács János akkori polgármester elnöklése alatt tartott évnegyedes városi rendes képviseleti közgyűlésen indítványt tett egy Fröbel-féle kiseded nevelő intézet létesítése iránt s kifáradhatatlan buzgóságával élete utolsó lehelletéig nem is szünt meg soha ennek az eszmének megvalósulásáért harni, munkálni.

Fájdalom, a megvalósulás örömét nem érhetette meg, mert e pillanatban, midőn városunk kisededeinek ezen új otthonát, ezt a díszes csarnokot ünnepélyesen fölavatjuk és a közhasználatnak átadjuk, már csak nemes szelleme lebeg itt körülöttünk és hű emlékezte él kebleinkben.

Az 1889. január 3-án készült, Kassay F. Ignác elnök s Zayzon Ferencz jegyző aláírásával ellátott »emlékirat«-ban a keletkezési és felállítási mozzanatok így vannak előadva:

»A népnevelésnek a még fejletlen gyermekkorban kell kezdődni. A közoktatás egyszerű épületének első szegletköve: a kisededő intézet.

Ezen általános igazság és nemes koreszme hatása alatt indítványoztatott egy ilyen intézetnek székely anyavárosunk kebelében való felállítását.

Az indítványt egyhangú lelkesedéssel fogadták s néhai b. e. Nagy Lajos törvényszéki elnök elnöklése alatt a városi képviseleti közgyűlés 24 tagu bizottságot nevezett ki az előmunkálatok tervszerű elkészítésére.

Ez a munkálat elkészülvén, azt 1874. november 22-én a városi képviseleti közgyűlés elfogadta. A kisededő védnökéül pedig Maria Valeria ö fensége ö hajtották megynerni s a keletkező új intézetnek nevéül való elnevezése tárgyában 1875. április 16-án kérésint intéztek király urunk ö felségéhez.

Az engedély még azon év július hó 3-án meg is jött és ettől fogva joggal viseli kisededő intézetünk a Maria Valeria nevet és áll ö fensége védnöksége alatt. Így hát már 1875-ben volt Maria Valeria kisededőnk, de még csak papirosan.

Hogy azonban a valóságban is létesüljön, arra nézve Székely-Udvarhely közönsége és képviseleti közgyűlése a legnagyobb buzgósággal tette meg a szükséges lépéseket és ha az eszme mégis csak most, 23 év múlva valósulhatott meg teljesen, annak oka nem a jóakarati hiányát, hanem más gátoló körülményekben kereshető.

1876-ban a kinevezett bizottság tovább folytatta működését s estélyek rendezése, gyűjtőívek indítása, egyesek, egyesületek és pénzüzetetek áldozatkészsége által és így inkább társadalmi uton reményelték a kitűzött nemes czélt megvalósíthatni.

Azonban a kisededő ügye kétségen kívül leghathatósabb anyagi és erkölcsi támogatást nyert az 1875. óta fennálló jótékony nögyesülettől, melynek körében már 1875-ben gyűjtést indítottak 1877-ben pedig özv. Lakatos Jánosné, Zayzon Ferenczné, özv. Korondi Mózesné és Madarász Veronika írásban beadott indítványuk következtében elhatározta az egyesület, hogy »tehetségéhez képest czéljau tűzi ki oda hatni, munkálni, miszerint a kezdeményezett Maria Valeria kisededő intézet minél előbb létre jöjjön.«

Végre 1878-ban, mikor a kisededő hosszas vajadás és küzdelem után megnyitott, kimondta a jótékony nögyesületi közgyűlés, hogy »minden az egyesület által rendezendő estély, mulatság, közcavóra vagy theatestély tiszta jövedelmének felerészét a Maria Valéria gyermekekert javára engedélyt.«

Es ezen határozatnak 1884-ig, mig azt meg nem változtatták, pontosan eleget is tettek és így a helybeli jótékony nögyesület a Maria Valeria kisededő alapítójának gyarapításához 1875-től, alapítása évtől kezdve, 700 forint rendszeres segélyvel járult. Azóta már csak közvetett segélyt nyújtott, a meynyilt évenként 10 szegény gyermek tandíját fizette, mi 60 fruba került és néhány évben karácsonyt állított, melyen az árva s szegény gyermekek számára téli meleg ruházat volt.

A kisededő tehát, mint már jeleztem, 1878. október havában nyitott meg mint magánjellegű intézet, mikor is a sópiazcon levő Likmanné-féle ház földszinti részét vette volt ki a bizottság ideiglenesen haszonbérbe és özv. Földes Józsefné sz. Bilevics Róza s Földes Mari okleveles övönő kaptak volt engedélyt magán jellegű kisededő nyitására.

A kisededő övönő vezetője a megnyitás idejétől 1880-ik év október havában bekövetkezett lemondásáig már csak néhai Földes Mari volt, ki odaadó buzgósága s meynyerő tapintatos modora által kelvőse emléket hagyott sziveinkben.

Az ujonnan megnyitott intézet belső felszerelésére a városi képviseleti közgyűlés által választott s már szintén csak néhai b. e. Solymosi Károly polgármester elnöklése alatt kiküldött felügyelő bizottság 181 frt 50 krt engedélyezett s ezen kívül egyesek is adtak butordarabokat, így néhai

b. e. Tamászovics Domokos polgártársunk, ki a kisededő övönőnek évek során át buzgó pénztárosa s egyik érdemes támogatója volt.

A következett 1879-ik évben már belátta a felügyelő bizottság, hogy se társadalmunk, se a város nem képesek a kisededő fentartásához és tovább fejlesztéséhez kellő mennyiségű anyagi segélyvel járulni és éppen ezért állami segélyért folyamodtak.

Ugyanezen évben alkalmasabtt bérhelyiség-ről is gondoskodás történt, mikor is 130 frt évi bérösszegért a róm. kath. papság felső piactéri azon házat vették ki, a melynek még csak nyoma is »eltörle az idő.«

A felügyelő bizottság akkori tagjai közül ma már kevesen vagyunk itt, mert Solymosi Károly polgármester és elnök, Zayzon Ferencz, Tolvaly Zsigmond, Szakács Mózes, Dézi György, Szántó Lajos, Gyarmathy Károly, Demeter Endre, Tassay Lajos, Daraghi Béla, Tamászovics Domokos, Koncez Audras, Kovács Antal, Rieger Gotfrid és Liszkay Károly szobb hazába költöztek, Váro Ferencz és Kassay F. József körünköl rég eltávoztak. Rólunk pedig, a kik még élünk és Isten jóvoltából itt vagyunk, talán idővel szólan fog egy másik krónikás.

A várva-várt állami segélyt kisededő övönőnk először 1879-ben kapta meg s ez az összeg évi 150 frt volt és azután jött is rendszeresen minden évben.

Uj s kedvező fordulat állott be a Maria Valeria kisededő küzdelmes életében az 1882-ik évvel, mikor a felügyelő bizottság élére Kassay F. Ignác polgármester állott, kinek ez az intézet szintén lelkéhez volt és van forra most is s ki nem kimélt időt és fáradságot, csak hogy ezen intézet ne szunyuljon el csirájában, hanem tovább fejlődjen, szárbá szökkenjen, virágozzék s legalább az utódok számára gyümölcsöt is hozzon.

Ettől kezdve kivált a helybeli pénzintézetek és egyes nemesszivű pártfogók hoztak tekintélyes áldozatokat. Kassay F. Ignác felügyelő bizottsági elnök pedig 1884-től 1892-ig, tehát nyolcz éven át álarcos bálákat rendezett a kisededő javára ez ezen az uton befolyt m. e. 1500 frt.

Az udvarhelymegyei népnevelési egyesület szintén meghozta áldozatát, a midőn három ízben (1879. 1883. és 1884. években) 140 frtot adott.

De tetemes összeggel járultak az alapítóke gyarapításához a helybeli pénzintézetek is s a Székely-egyleti első takarékpénztár és a zálogkölsön övönő s betéti pénztár még 1879-től, az udvarhelymegyei takarékpénztár pedig 1886-tól adott csaknem minden évben 25-50 frt között váltakozó összegeket, melyeket együtt szintén rá lehet tenni 1000 frtra.

A kisededő vezetését 1880. október havától kezdve Máthé Vilma bizták, kit még 1879-ben választottak volt segéd-övönőnek s ki mint rendes övönő is 1883. szeptember haváig működött, mikor innen Zilahra távozott volt.

1880-ban a városi képviseleti közgyűlés a felügyelő bizottságot iskolaszék jogaival és jelle gével ruházta fel s ugyanezen évtől kezdve a város a kisededő övönőnek már évi 300 frt segélyt adott, mely segélyező támogatás aztán mindég fokozódott, úgy, hogy a város közönségének 1894-ik évi költségvetésében a kisededő már 1540 frt kiadással szerepel.

Az iskolaszékké alakult felügyelő bizottság 1881-ben segédövönőnek Szabadi Irmát választotta, ki 1883-ban történt lemondásáig kiváló tehetséggel működött. Ugyanezen évben mondott volt le Váro Ferencz tanár is a jegyzőségéről, ki 3 éven át sokat fáradozott és buzgó munkása volt a kisededő létesítésének. Öt a jegyzői teendőket Viteiben Bod Károly, János Peter, Daróczi János, Miskolczi Károly és Zayzon Ferencz követték, most pedig a toll özv. Kassay Eudréne vezető övönő kezében van, kit 1883. szeptember havában választottak meg rendes övönőnek s ki azóta lankadatlan buzgósággal és kiváló szakértelemmel működik tapintatosan vezető kisededő övönőnként. Eljen sokáig!

Ugyanakkor Keszler Saroltát ideiglenes minőségű segédövönőnek választották, de ö ezen állását csak rövid ideig tartotta meg. Ezután a segédövönői állomás üresen maradt egészen 1894-ig, midőn a gyermekek ismét folszaporodott száma miatt szükségessé vált a betöltés s midőn 300 frt fizetés és most már természetbeli lakás mellett közös akarattal Soó Mariskát választottuk volt meg, ki helyét a hozzá fűzött reménységnek teljesen megfelelően tölti be. Sokáig éljen!

Az 1883-ik évben a kisededő övönő intézet helyiséget is változtatott, mert a Bethlen-utcai Keller féle bérhelyiséget fölcserélték a piaczon levő Gergely Ferencz-téle bérházzal, melyért évi 190 frto fizettek. A gyermekek nagy száma miatt 1878-tól kezdve dajkát is alkalmazni kellett, ki kezdetben 4, később 5-6-8 s most 10 frt fizést kap havonként.

Folytatás a mellékleten.

Melléklet a „Székelyudvarhely” 6. számához.

Az intézet vagyona 1886. végén még csak 1293 frt 69 kr volt; de már 1887-ben tekintélyesebb alapítvány jutott birtokába, a midőn néhai Szilágyi Virgil, mint a város megválasztott országgyűlési képviselője 2000 frtos alapítványt tett.

A következő 1888 ik év ismét kedvező eredményel záródott, mert Vargyasi Daniel Gábor 1094 frt 26 kros alapítványt tett le.

Ugyanezen évben az E. M. K. E. udvarhelymegyei és városi választmánya is adott a Mária Valeria kisdédóvó intézetnek 200 frtot.

Erre az évre esik az a nevezetes lépés is, mely szerint folyamodtak a magyar kormányhoz az iránt, hogy eszközölje ki Ő felségénél, a magyar királynál, miszerint az évenként rendeztetni szokott állami sorsjáték jövedelméből építési célra kisdédóvónk is bizonyos részt nyerjen.

Ekkor és e célból készült el aztán az az emlékirat, a melyről immár előbb megemlékeztem s melyet nyomban elkészülése után a kérés kíséretében föl is terjesztvén, 1890. június 20-án Kassay F. Ignác polgármester, mint elnök immár tudatta, hogy Ő felsége legkegyelmesebben megegyeztetve, miszerint kisdédóvó intézetünk egy jótékony célú állami sorsjáték jövedelmében való részesedésre előjegyeztessék.

Ime! ekkor kezdett ez intézet már-már elborult ege ismét kiderülni és ezen kedvező kilátás által az ügy egyszersmind forduló pont-hoz is jutott.

Ez ügyben való buzgó fáradozásokért a jegyzőkönyvben is kifejezett hálás köszönetet méltán megérdemelték egy az emlékirat készítői, mint Daniel Gábor akkori főispánunk, ki azt felterjesztette.

Az 1891-ik év május havában a kisdédóvó vagyonának pénztári kezelésénél változás történt, a mennyiben a külön pénztárosi állást bezárították s Tamászy Domokos addigi pénztárosnak jegyzőkönyvben is köszönetet mondva, a tandijbeszedést a vezető óvónőre bízták; a pénztárintézetekbe helyeztet tökéskről szóló betéti-könyveket pedig a városi pénztárosnak adták át hivatalos megőrzés végett.

Egyszersmind a városi pénztárnál külön naplót nyitottak a kisdédóvó bevételei és kiadásai számára.

Az 1892-ik évben dr. Szabadiné Szentimre-utcai házat vették haszonbérbe 3, esetleg 4 évre évi 400 frtéért. Ugyanezen év elején a m. kir. pénzügyminiszterium tudatta, hogy az 1892-ik évi 16-ik jótékony célú magyar államsorsjátékból befolyó tiszta jövedelemnek $\frac{1}{10}$ része Ő felsége legkegyelmesebb elhatározása folytán a helybeli Mária Valeria gyermekkert javára fog fordíthatni.

Ezen sorsjáték jövedelméből aztán három ízben 14609 frt 70 krt és így 15 ezer forintot kapott az intézet, mi által vagyona 6922 frt 03 krajczárról 1893. december hó 31-én egyszerre 23407 frt 40 krra emelkedett.

Mint ahogy azonban a kisdédóvóval szülő országos törvény már ekkor életbe lépett, a kisdédóvó felügyelő bizottságát is részint újra kellett választani, részint a férfiakéval egyenlő számban nőekkel kellett kiegészíteni.

Igy választottak aztán meg dr. Fejérvári Lajosné, Félégházi Antalné, Kis Ferenczné, László Domokosné, Sándor Mózesné, Kandó Mózesné, Lányi Imréné, dr. Mezei Ölné, Simó Jánosné, dr. Szabadi Ferenczné, Szakács Károlyné, dr. Török Albertné, özv. Török Pálné, Ugron Jánosné és özv. Zakariás Józsefné a felügyelő bizottság főispánját br. Vay Annát választották ugyanezen bizottság tagjává, ki is megválasztatását köszönettel fogadván, ezen alkalomból 50 frtot volt kegyes adományozni. Fogadja ns. áldozatkészégeért hálás köszönetünket!

Az 1894-ik évben már a felügyelő bizottság a telekvásárolást tüzte ki legsürgősebb célul és ez meg is történt, mert megvásárolták ezt a telket a Csépe-örökösöktől és Szakács Jézseftől együtt 15 ezer forintért.

Végre 1895 ben megkezdődhetett az építés is, mely csak ez előtt néhány héttel fejeződött be és mintegy 24 ezer forintba került. E szerint tehát ez az épület telkestől együtt mintegy 38—40 ezer frt értékét képviseli.

Ime! így jutott el kisdédóvó intézetünk a biztos fejlődés utjához. És mi rövid s hézagos ismertetésünket azzal a reménységgel zárjuk be, hogy az általános érdeklődés a felszerelés és belső berendezés körül még mindég mutatózó hiányokat is rövid idő múlva el fogja enyésztetni és így minden tekintetben megizmosodva s a kor színvonalára emelkedve, ezen kisdédóvó, mint egyik millenáris alkotás, virágozni fog sokáig s még akkor is, midőn mi már többé nem leszünk.

Aláírási tervezet

a „Siculia” természetes folyékony szénsavgyár részvénytársaság alakítása Málnáson (Háromszékmegye.)

Mint ahogy a folyékony szénsav fogyasztása Magyarországon is, mint mindenütt fokozatosan emelkedik, és mint ahogy hiteles statisztikai adatok szerint Magyarország folyékony szénsav szükségletéből évente több, mint félmillió kg.-t behozatal utján a külföldi gyárak fedeznek: alólítottak az 1875. évi XXXVII. t. cz. 150. §. határozománya-hoz képest magukat alapítókul vallván, jelen tervezet és aláírási iv kibocsátásával folyékony szénsav gyártására egy részvénytársaság alakítását tervezik.

A részvénytársaságnak, mint ilyennek tulajdonképpen székhelye „Málnás (Háromszékmegye) község határában a most épülő s folyó év május havában forgalomban levő elsőrendű állami székely vasut »Málnás fürdő« rakodó, itató és tisztító állomásától nyugatra alig egy kilométer távolságban a Herepey testvérek nevére teleklönyvezett »Somos« nevezetű területen a földből természetesen (öként) kiáramló szénsavgyázt, mely szakértő megvizsgálása szerint vegytiszta állapotban óriási mennyiségben (évente 52 kg.) tudul ki, a rajna menti (Poroszország) természetes szénsavat folyékonyra sűrítő gyárak mintájára gyárilag folyékonyra sűríteni; ezen gyártmányban — forgalombahozás utján — a behozatalt csökkenteni és a kivitel emelni.

A részvénytársaság czége: „Siculia” természetes folyékony szénsavgyár részvénytársaság Málnáson, tartama: az alakuló közgyűléstől számított 50 év, mely működését a társaság 2000 darab 100 korona o. és m. é. részvényével, tehát 200,000 korona alapítókéval kezdi meg.

A társulat részvényei egyenként névre és 100 korona névértékre tervezetvén, a jegyzés névszerint és a darabszám feljegyzésével történik, minélfogva az aláíró a darabszám mellett az aláírási iv megfelelő helyén aláírását is jegyezni tartozik.

A jegyzett részvények névértékéhez képest aláíráskor az ívató kezeihez 10% (egy részvény után tehát 10 korona) azonnal, 20% pedig az alakuló közgyűlést követő 8 nap alatt az igazgatóság által ki-evezendő közegek kezeihez fizetendő; a hátralékos 70% befizetés módozatait az alakuló közgyűlés szabályszerűleg határozza meg.

Alapító tulajdonosok a folyékony szénsavgyár felállításá szempontjából minden tekintetben biztosított, 45 000 frtra becsült, szénsavgyáz forrásos helyeket 20 kat. hold területtel a részvénytársaságnak engedik át örök áron és annak tiszta (teherment.) értékéért 900 darab 100 korona névértékű részvényt fogadnak el; fentartják továbbá maguknak azon törvényszabta jogot, hogy az igazgatóság tagjait 3 évre, valamint az üzleti és üzemi vezetőt (vezérigazgatót) egy személyben, a jogi, műszaki és vegyész tanácsosokat az igazgatóság által megállapítandó feltételek mellett állandó jelleggel kinevezhessék.

A részvények jegyzésének végső határnapjával 1897. évi március hó 15-ike tüzetik ki; az alakuló közgyűlést az egyes jegyzést tett részvényesekhez intézendő meghívók utján hívják az alapítókat egybe.

Az alakuló közgyűlésen való részvételre megkivántatik, hogy a részvény jegyzés alkalmával a részvény névértékének 10%-jára eszközölt befizetés igazoltassék; minélfogva az ívartók által kiállított és adott elismervényhez csatolt igazolvány szolgál az alakuló közgyűlésre igazolási jeggyül.

Az alapítók hatásköre az aláírási iv és tervezet kibocsátásán, jegyzésén és a jegyzett névértéknek 10 százalékjában megállapított készpénz átvételénél túl, csak az alakuló közgyűlés összehívására terjed ki. Az alapítók az alakuló közgyűlésen beszámolnak, s a további felelősség alól a közgyűlés által felmentetnek.

Ha a közgyűlés az aláírás zárhatáridejétől számított 2 hó alatt az alapítók által össze nem hivatának, vagy ha az aláírás siker nélkül marad, az aláírók befizetett pénzeiket levonás nélkül visszakövetelhetik.

Aláírási bejelentéseket, illetve részvényjegyzéket költség- és díjmentesen az alapítók és az alapítók által megbízott egyes egyéneknek kívül elfogadnak:

Maros Várhelyen az agrár takarékpénztár. Seps Szentgyörgyön a háromszéki takarékpénztár.

Székely Udvarhelyen az udvarhelyi takarékpénztár és a „Székely Udvarhely” kiadóhivatala.

Csik-Szeredában a csik-szeredai takarékpénztár.

Nagy-Enyeden a nagy-enyedi takarékpénzt. Budapesten (Museum körút 7. szám.) Lux Mihály droguista.

Erzsébetvárosban az Erzsébetvárosi gazdasági és iparbank.

Málnáson Herepey Károly alapító, ki min-

den ez ügyre vonatkozó hozzá intézendő kérdésekre szívesen szolgál felvilágosításokkal.

Málnáson (Háromszékm.), 1897. évi febr. hó.

Hatolykai Pótsa József, v. b. tan. Háromszékvármegye főispánja stb. Mikó Balint, a L. r. l. főrendiházi tag, Csikvármegye főispánja stb. Mikó Árpád, Marostordavármegye főispánja. Gróf Haller János, Udvarhelyvármegye főispánja. Farbaky István, selmecbányai és erdész-akadémia ny. főigazgatója, cz. min. tan., országgy. képviselő. Dr. Székely György, kilyéni nagybirtokos, országgyűlési képviselő stb. Uzoni dr. Béldy László, országgy. képviselő. Dr. Bernády György, m.-vásárhelyi gyógyszerész, országgy. képviselő stb. Tauszik B. Hugó, a m.-vásárhelyi keresk. és igarkamara elnöke. a m.-vásárhelyi Agrár-bank igazgatója. stb. Maszák Hugó, a magyar távirati iroda igazgatója stb. Dr. Bodor Tivadar, ügyvéd, a székely Mikó főtanoda főgondnoka a Háromszéki gazdaszövetkezet igazgatója, a Háromszéki tak. pénztár r. t. igazgat. tagja stb. Gyárfás Győző, kir. főmérnök, a háromszékvármegyei áll. építészeti hivatal főnöke stb. Bogdán Arthur, földbirtokos, a Háromszéki takarékpénztár r. t. vezérigazgatója stb. Dr. Solymosy Lajos, a sz.-udvarhelyi áll. főreáltanoda igazgatója, az udvarhelyi tak. pénzt. vezérigazgatója, stb. Székely-Kereszturi Kovács Gyula, N. Enyed város polgármestere, a n.-enyedi tak. pénzt. és épület-lakatos árugyár r. tagja, v. igazgatója stb. T. Nagy Imre, Csikmegye közgazdasági előadója, a csik-szeredai tak. p. al. elnöke. Markovics János, ügyvéd, az erzsébetvárosi földm. és iparbank igazgatója stb. Herepey V. Árpád, bányamérnök, parajdi kir. sóbánya hivatalfőnöke stb. Herepey V. Sándor, földbirtokos, mikó-újfalusi gazdatiszt. Herepey V. Károly gyógyszerész.

Ajánljuk e nagy horderejű vállalat támogatását olvasó közönségünk becses figyelmébe annál is inkább, mert »székely ipar«-ról szóló ciklünk megszívlelendő pontjai sorában ez is egyike azoknak, melyek a helyi érdekű ipar és iparos utáni megélhetés föllendülését hatékonyan támogatnák.

Részvényaláírásokat készséggel közvetít s nyilvánosan nyugtáz lapunk szerkesztősége és kiadóhivatala is.

TANÜGY.

Az »Erdővidéki tanítótestület« f. év február hó 22 én d. e. 9 órakor az olaszteleki iskolában vándorgyűlést tart, miről a t. tagok és tanügybarátok tisztelettel értesítettek.

Tárgysorozata a következő:

1. Elnöki megnyitó.
  2. Számantant tanít Széll Imre a III. oszt.-ban.
  3. Olvatmányt tárgyal Kolumbán György a II. oszt. növendékekkel.
  4. A tautasok bírálata.
  5. Sándor Lajos szava.
  6. Az emberi beszéd eredetét fejtegeti Jai csó István ifj., pedagógiai és filozófiai szempontok szesint.
  7. Lőrinczi Berte szava.
  8. Pénztárnoki jelentés.
  9. Könyvtárnoki jelentés.
  10. Ksblí ügyek.
  11. Indítványok.
- Kelt Felső-Rákoson, 1897. jan. 30. Einöki megbízásból: Czirmay Lajos t. t. jegyző.

Irodalom.

„Kereskedelmi és ipari érdekeink” czimen Sz. Szakáts Péter iparkamarai titkár, a Székelyföld közgazdasági viszonyai támogatására havi folyóiratot indított. Helyes irányú irodalmi vállalat minden tekintetben s méltó a Székelyföld művelt polgárai támogatására. Előfizetési ára egy évre 4 korona.

Farsangi naptár:

1. Február 13-án (szombaton) az ev. ref. kollegiumi ifjuság estélye.
2. Február 14-én (vasárnap) a székely-udvarhelyi Dalegyet színelőadása.
3. Február 20-án (szombaton) a helybeli kereskedők és kereskedő ifjuság táncestélye.
4. Február 23-án (vasárnap) a rom. kath. leánynevelde délutáni gyermek színelőadása.
5. Március 1-én (hétfőn) a római katolikus főgymnasium ifjuságának tánczozai egybekötött színi előadása.

A vidéken:

1. Február hó 13-án Firtos-Váralján az iskolai könyvtár gyarapítására az iskola termében rendezendő kosaras táncmulatság.
2. Február 20-án a homoród oklándi kaszinó zártkörű táncestélye az iskola termében.

Felhívás előfizetésre.

A „Székely-Udvarhely“ vármegyei hetilap III-ik évfolyamára s annak első negyedére (január-márczius hónapokra) előfizetést nyitottunk és mindazokat, kik a két évi küzdelemben támogatnak s támogatásukat jövőre sem vonják meg, s kik az ez évben megjelent számokat elfogadták, kérjük az előfizetési díjak s az esetleges hátralék szíves beküldésére, hogy feladatunkat mi is pontosan teljesíthessük. — Előfizetési árak: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. Papok, tanítók- és községi előjáróknak egész évre 3 frt. A tanító-egylet tagjainak, községi és körjegyzőknek egész évre 2 frt 50 kr. — Előfizetések a kiadóhivatalhoz (Betegh Pál könyvnyomdája és könyvkötészete, Székely-Udvarhely Kossuth-átca) intézendők.

Teljes tisztelettel
a „Székely-Udvarhely“
szerkesztősége és kiadóhivatala.

KÜLÖNFÉLÉK.

Tekintettel a székely nemzeti millenáris emlékoszlop érdekében megindult mozgalomra, lapunk állandó rovatot nyit s a befolyt adományokat hétről-hétre nyújtázza.

A Székely-Udvarhely városi összes hivatalosok e hó 1-én tartott táncmultságának tiszta jövedelme 2 frt. Főösszeg: 1572 frt 45 kr.

— Gróf Majláth Gusztáv komáromi helyettes plebánost a királyi kegyerdélyi róm. kath. segédpüspökké nevezte ki utódlási joggal. A nagy névvel, vagyonnal és szellemi talentummal megáldott főpásztorban a székelyföldi kath. érdekek reményllett mecenását üdvözölhetjük.

— Kinevezés. Gróf Haller János vármegyei főispánja az üresedésben volt központi joggyakornokai állásra Keith Ferenczet nevezte ki. Mult hó 31-én tette le az esküt és 1-én már el is foglalta állását.

— A székelyudvarhelyi uri kaszinó e hó 7-én (ma vasárnap) délután 4 órakor saját helyiségében rendes közgyűlést tart. A gyűlés tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Pénztárt vizsgáló biz. jelentése. 4. Könyvtárt vizsgáló bizotts. jelentése. 5. Leltárvizsgáló bizotts. jelentése. 6. Indítványok. 7. A tisztikat megválasztása a folyó évre.

— Korcsolya-bál. Hétfőn, f. hó 1-én a »Budapest szálló« tenyőgalyakkal csinosan díszített nagytermében zajlott le a székelyudvarhelyi korcsolyázó egyesület javára rendezett tánczoszoru, melynek azonban csak czime volt tánczoszoru, de az a valóságban oly szép elegáns bál volt. És csupa rózsaszín és csupa virág. Valóságos rózsaszínű. Kivételszámba mentek azok, a kik nem rózsaszínűben, hanem kékbe öltöztek, de virág nélkül nem maradt egy kebel sem. És rózsás volt a hangulat is. A tánc 9 órakor vette kezdetét igazi animóval és folyt reggel 6 óráig. Jelen voltak: Bod Károlyné, Bogdan Andorné, Esztegar Bálintné, Félégyházi Antalné, Florián Bogdáné, Kabdebó Istvánné (Sz.-Keresztur), özv. Kis Ferenczné, Novák Károlyné, Sándor Mózesné, Solymosi Lajosné, Sebesi Akosné, Steinburg Ottóné, Szakács Mózesné, dr. Valentsik Ferenczné. Leányok: Bod Emma, Bogics Olga, Florián Liza, Hann Pepi, Hochschild Gizella, Kabdebó Irén (Sz.-Kereszturól), Kis Sarolta, Kovács Ilonka, Madarász Irén, Novák nővérek. Sándor Emma, Sebesi Laura, Solymosi Agnes, Steinburg Pepi, Szakács Ilonka. Felülfizettek: Gr. Haller János főispán 10 frt, dr. Kovács Mór e. elnök 5 frt, Stankovits Miklós márnok 50 kr, Persián János 50 kr.

— Az E. K. E. választmánya ma vasárnap (e hó 7-én) d. u. 3 órakor a kaszinó helyiségében ülést tart.

— Fillérestély. A négyesület még e hó 3-án is megtartotta a szokásos heti fillérestélyt. A gyéren látogatott estélyre kedélyes kis közönség gyűlt össze s az estély úgy rendeződött, mint egy feztelen házi tartós összejövetel. Báró Orbán I. szavata és Karl czimbalomszója rögtönzés számba mentek; de annál frappausabb volt a hatás. A vig társaság 11 óráig maradt együtt.

— A szinpartoló egyesület választmánya e hó 8-án (hétfőn) d. u. 5 órakor az alispáni hivatalban ülést tart, melyen Kunhegyi Miklós Baja és Zomló városok szinigazgatójának abbéli kérvénye felett fog véleményt mondani, hogy az öszi időnyre előadási engedély adassék-e, vagy ne.

— Halálozás. Nagy Sándor unitárius pap-egyházkerületi tanácsos életének 68 ik évében, végelgyengülés folytán f. hó 1-én d. e. 9 órakor H. Karácsonfalván elhunyt. 46 éves papi hivatalát csendes lelki odaadással, szelid türelemmel folytatta. Béke poraira!

— Erdősítési jutalom Kis Galambfalvának. Az 1891. évben közgazdasági érdekből teljesített erdősítések jutalmazására vonatkozó pályázat határideje lejárván, ezen a harmadrendű első nagy jutalmat, 500 frankot aranyban Kis Galambfalva közbirtokossága nyerte el meredek, kőgörgötes, napnak és szélnek kitétt területén teljesített erdősítésért, mely erdősítés által nemcsak a beerdősített terület, hanem a közvetlenül alant fekvő vasut és állami ut is megvédettek. Gratulálunk a derék közbirtokosoknak s óhajtuk, hogy szép kiténtetése példánul szolgáljon másoknak is.

— Iparosok fillérestélye. Az ip. önképző- és betegsegélyező egyesület által rendezendő fillérestélyen közreműködnek Németh Sándor felelv. Czimbalomszó játsszik Bucsi Irma. Szavalnak Biró Jánosné, Benedek Árpád, és Kökösi János. Monológot ad elő Papp Sándor. Az estély rendezői: Kaszay Vilma, Jakab Anna, Marginián Gyula és Jakabovszky József.

— Köszönetnyilvánítás. Adler Heinrich budapesti lakos, mint az Adler fakeskedő czég tulajdonosa, tekintetes Máthé Pál bikafalvi birtokos ur közbenjárása folytán a bikafalvi ev. ref. egyházközségnek papi ház építésére 100 frt, azaz egyszáz forintot és 100 szál fenyőfát kegyeskedett ajándékozni. Midőn a magam és egyházközségem nevében ez adományért köszönetemet fejezem ki, egyszersmind Isten áldását kérem a szíves adakozóra és közreműködőre. Bikafalván, 1897. február 4-én. Bedő András ev. ref. pap.

— Az „indítvány.“ Örvendtes tudomásul vesszük, hogy mult számbeli vezércikkünket a négyesület elfogadta és fillérestélyeit márczius 3-ig, lamvazó szerdáig elhalasztja.

— Koncert. A 82. gy. ezred zenekara, mely a tegnapi este fényesen sikerült altisztai balra városunkba érkezett, ma este a Schnapek-szállóban koncertet ad.

— A járványos betegségek a vidéken még egyre tartanak. Bethlenfalva, Béta, Bogárfalva, Fenyéd, Korond és Küküllő-Keményfalva községekben a himlő, torokgyík, tífusz és toroklob ragályos betegségek uralkodnak az övintézkedések szigorú megtétele dacára is.

— Az udvarhelymegyei takarékpénztár e hó 14-én d. e. 10. órakor tartja közgyűlését.

— A „Sicilia“ természetes folyékony szén-savgyár részvénytársaságnak — melynek alapítói sorában vármegyénkbeli gróf Haller János főispán, dr. Solymossy Lajos főrealisk. igazgató és Herepey V. Árpád bányamezőnök, a parajli kir. sóbányahivatal főnöke állanak — mai számban közölt „Aláírási tervezet“ ét t. olvasóink figyelmébe ajánljuk e helyen is. Aláírásoikat postautalványul vidékről is elfogad lapunk kiadóhivatala.

— Hölgyes himlő grasszál Bethlenfalván, már több áldozata van, az iskolákat jó lesz bezárni, a fertőtlenítő intézkedések megtételét városunk érdekében is erősen sürgetjük.

— A székelyudvarhelyi Dalegyelet buzgó kar-nagya, dr. Vajda Emi főrealisk. tanár rendezése mellett e hó 14-én saját pénztára javára szini előadást rendez. Előadásra kerül Margitay Dezső „Cserebogár“ című népsziműve, melyben a dillettantizmus már ismert erői vesznek részt, u. m.: Fischer Ferenczné, Kaszay Vilma, Mé-száros Emma, Lendvay Borcsa, Szabó Ilonka; Fischer Ferencz, Mészáros Zoltán, Papp Lajos, Szabó Gyula, Szántó Ferencz, Zeng-liczi Károly. Derék dalegyeletünk igazán meg-érdemli a közönség pártolását.

— Megfagyott. E hó 1-ére virradó éjjel Józsa György korondi illetőségű földműves, ki Etédéről a baromvásárról ment haza. Atyba köz-ség határán (»Derékfő« dombtetőn) a községtől fél kilométer távolságban, a közlekedő ut sán-czában megfagyott. Zsebében 9 frt 48 krt találtak.

— Ismét egy székely zenekar megalakulásá-ról vettünk értesítést. Kányád-Jásfalva közsé-gekben fuvó hangszerekkel működő 10 tagból álló zenekar létesült. Mult hó 28-án tartották az első nyilvános próbát nagy közönség előtt. Az alig másfél havi tanulás után igen szép si-kert értek el. Kitarást és egyetértést óhajtuk az új székely zenekarnak!

— Öt év múlva. A bün büntetlen nem ma-rad, még a tyuk is, mint mondják, kikaparja. Így derült ki a napokban Firtos-Váralján Bálint Jó-zsef bűnügyi titka is, ki ezelőtt 5 évvel szilva-aszálás közben Andrási Mártont orozva meg-gyilkolta s kit a csendőrség a kir. törvényszéknek átadott, hogy méltó büntetését megkapja.

— Farczád községben mult hó 30-án az ifju-sági és olvasó egyesület nyilvános kosaras táncvi-galmat rendezett, melyen a dályai polgári zene-

kar működött. A multság 9 frt 50 kr tiszta jö-vedelmet hozott.

— A gyülekezési jog gyakorlása tudtukkal csak hivatalos engedély útján lehetséges. Kérjük hát a közellátó rendőrséget, hogy használja ve-tőkötelességét s ne tölje, hogy a piactéren álló bérkocsisok szabad óráikban duhajenyelgéseikkel zavarják a kollagiumi tanítást s az utcai csendet.

— Tolvaj cselédek. Ferenczy Károly birto-kos szobájából e hó 1-én egy 120 fítos brilliánt mellű eltűnt. Rendőrségünk csakhamar kiku-tatta, hogy a tolvaj László Mari bögözi illető-ségi cseléllány volt, kit letartóztatván, a kir-törvényszéknek átadott. — Csehely Adolf fő-reáliskolai tanár jeggyűrűje reggeli öltözködése alatt íróasztaláról eltűnt. A rendőrség a nyom-ozatot megindította és kült, hogy házi-cselédje Bak Zsuzsa volt a tolvaj. Az ügy át lett téve a kir. járásbiróságához. — Nem ártana, ha rendő-rségünk úgy szombat és ünnep előtti, valamint keddi napokon a sok csavargó koldusok között egy kis razzitát tartzna és a kik csakugyan rá vannak utalva az alamiznás kenyérre, hatósági engedéllyel látná el. Különösen egy vén czi-gányúra hívjuk fel figyelmét, ki kártyevetéssel csábítgatja a cselédeket.

CSARNOK.

A molnár család. (5. folyt.)

Redelt székely regény.

— A „Székely-Udvarhely“ részére írta Péterfi Tamás. —

Paraszt szerelem.

A kis-zékelyi malombában zakatolva forog-nak a malomkerekek. Balog Izra maga van a so-ron. Derék szál legény, csak úgy bámulják a kat-rinczás oláh fáták, hogy szinte megennék a szép székely legényt. Szóba is állanak vele, de kevés a legénynek az oláh tudománya, alig néhány szót tud még, a mi épen a legszükségesebb. De tehát ő sóla, ha nem tudnak magyarul az oláh fáták?

Sittognak, nevetnek a malomba járó lányok, komoly farkésző szemekkel néznek szét az oláh asszonyok, s gyakran lehet hallani a férfiak szá-jából az »ungur« szót (magyar), mely után olyan-formán tesznek, mintha káromkodnának.

Igy telik el a nap a forgó malomkerekek szüntelen zakatolása mellett. Alkonyatkor egy barua karsu zékely leány áll ki a lakó szoba aj-tójába. Fekete haja feje körül van fonva, s mint egy sötét korona — díszíti érdekes arcát. Sötét szemei villognak a félhomályban, mintha meg akarnak világítani az alkonyt. Megjelenése olyan ellentét az itten együtt terécselő oláh leányok kö-zött, akár a fenyvesben a leánder fa.

— Izra! Izra!

— Itt vagyok testvér!

— Jöhetsz vacsorálni?

— Nem hagyhatom a helyemet. Sok az örlő. Majd kijössz engem felváltani. Vacsoráljatok.

— Én nem vagyok éhes, — szólt a leány nyájasan-édesen a legényhez kijöve a malombába — előbb te menj vacsorálni. Addig kimerem én ezt a lisztet.

— De édes Eszter!

— Atyám vár. Siess!

Izra beindult ott hagyva a lisztmerést hu-gára. Egy csinos oláh leány tartotta a zsákot, ki nagyot sóhajtott, hosszason nézett a távozó legény után, majd az ajtóra, hol bement.

— Nem jól tartod édes! nézz ide! — szó-lítá meg Eszter az oláh leányt, a ki elgondolkozva ferden fogta a zsákot.

A megszólított kérő tekintettel nézett Esz-terre.

— Ne haragudj-édes. Nagyon elgondolkoz-tam — felelt a leány tiszta magyarsággal.

— Te tudsz magyarul? — kérdezé Eszter örömmel.

— Csitt el ne árulj! Sokan figyelnek reánk s nem akarom, hogy tudják,

— Hol lakol? mikor jössz hozzánk? — kér-dezgeté Eszter halkabban, hogy a körüljárálok a malom zugásától ne hallhassák.

— Még ma megakartalak látogatni, mert

Derzi József „ÉLET KÖNYVE“ mint állandó házi orvos mai naptól füzve 1 frt leszállított árban kapható Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt.

igen fontos mondani valóm van. De hogyan? Van egy órája, hogy lestek.

— Azért tartottad a zsákok Izrának)

A leány elpirult. Szemei lánggal látszottak égni a tüztől. s úgy fordult arcozva a garad felé, hogy ne láthassák a barátnei.

(Folytatjuk.)

Szerkesztői üzenetek.

Hj. Rájk J. urnak. A címre vonatkozólag igazsága van, elnéztük; tévedni emberi dolog. Helyesebben: A székelyeknek való ipar s annak feltételei. Tessék a mait is ily értelemben olvasni. Nagyon is megérdemli Szives sorait — ez éremnek két oldala lévén — adni fogjuk, mihelyt ez irányu czikkorozatunk lejárt.

HIVATALOS RÉSZ.

49 számhoz. B. M. eln. 1397. Pályázati hirdetmény. A bosznia-hercegovinai országos kormány pénzügyi szolgálatának fogalmazói szakában legközelebb több a X-ik díjosztályba tartozó segédfogalmazói állomás 1100 frt fizetéssel és 200 frt pótlékkal, tehát 1390 frt összilletményvel; továbbá több pénzügyi fogalmazó gyakoronoki állomás évi 800 frt segélypénz élvezete mellett fog betöltetni. A pályázati folyamodványok a bosznia-hercegovinai országos kormányhoz címzendők és születési bizonyítvánnyal, érettségi bizonyítvánnyal, jogvégzettséget igazoló bizonylattal (absolutorium), államvizsgálati bizonyítvánnyal és az egészségi állapotot feltüntető orvosi bizonyítvánnyal szerelendő fel s feltüntetendő bennük a nyelvismeret is. A kérvények 40 kros, a keresztlevél és orvosi bizonyítvány 40 kros, az érettségi bizonyítvány és végbizonyítvány (absolutorium) 10 kros, az államvizsgálati bizonyítvány 1 frtos és az eddigi alkalmaztatásról nyilvános hatóságok által kiállított bizonyítvány 1 frtos, a többi okmány pedig 46 kros boszniai okmány bélyeggel látandó el. Boszniai bélyeg hiányában a megtelelő készpénz csatolandó.

Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 2161—1897. alisp. Udvarhely város polgármestere és valamennyi község előjáróságának. Fenti hirdetményt köztudatra juttatás végett kiadom. Székely-Udvarhelyt, 1897. jan. 30-án. Ugron alispán.

Másolat. M. kir. belügyminiszter. 104. szám IV—a. Kőröndelet valamennyi törvényhatóságnak. A hivatalos postaküldeményeknek hiányos címezése számos esetben akadályozólag és késleltetően hatván az ügyek rendes menetére, az ebből származható visszásságok elkerülése czéljából felhívom a törvényhatóságokat, hogy a fenhatósága alá tartozó összes hatóságokat, hivatalokat (különösen a vármegyei törvényhatóságok a községi előjáróságokat) megfelelően utasítani, hogy postaküldeményeiken a rendeltetési hely (község, város) neve mellett az illető járás és vármegye nevét is tüntessék ki s különös figyelemmel legyenek az egyforma vagy azonos hangzású hasonló kiejtésű, vagy több nyelvű elnevezéssel bíró helyekre szóló levelek és küldemények címzésére, mely esetekben a helyes elnevezés s esetleg az utolsó posta felől a minden postahivatalnál kéznél levő postai segédkönyvekből szerezhethető biztos tájékozódás. Budapest, 1897. évi január hó 19-én. A miniszter helyett Széll Ignác s. k. államtitkár.

Udvarhelyvármegye alispánjától. Szám 1823—1897. alisp. Valamennyi községi és körjegyzőnek. Azon szigorú meghagyással adom ki, hogy ennek pontos betartását feltétlenül elvárom. Székely-Udvarhelyt, 1897. január 28-án. Ugron János, alispán.

HIRDETÉSEK.

Szám: 14—1897., vh.

Arverési hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kir. bírósági végrehajtó közhírré teszi, hogy a sz. udvarhelyi kir. járásbíróságnak 7-1897. polgári számu végzése által nagyváradi Neumann József czégnak képviselve dr. Mihely Lajos ügyvéd által zetelaki Válcenk Domokos ellen 139 frt 32 kr s járuléka iránti ügyben, alperesnél Zetalaka községben összesen 304 frt 15 kr-ra becsült következő javai, u. m.: két drb fekete szőrü kanca ló 6 évesek, 1 pár hám gyepölvel együtt, 1 vasas kerékű lőszekér egy bőr ülésel ellátva, 5 darab (jérke) meddő kecske és még 5-től 7 tétel alatti ingók Zeta-

laka községhezánál 1897. február hó 15-én d. e. 9 órakor nyilvános árverésen el fognak adatni, melynél az egyes javak vételáron azonnal fizetendő, esetleg a becsáron alul is a többet ígérőknek el fognak adatni.

Az árverési feltételek a bírósági végrehajtónál megtekinthetők. Ezuttal felhivatnak mindazok, kik a lefoglalt javak iránt elsőbbségi jogokat érvényesíthetni vélnek, hogy elsőbbségi bejelentéseiket az árverés kezdetéig, habár külön értesítést nem vettek is, alulirt végrehajtóhoz nyujtsák be, mert különben azok a végrehajtás folyamatát nem gátolván, egyedül a vételár fölöslegére fognak utasíttatni.

Sz.-udvarhelyi bírósági végrehajtótól.
Sz.-Udvarhelyt, 1897. január hó 24-én.

Biró Sándor s. k.
kir. végrehajtó.

Egy kétkövi patakmalom teljesen jó karban levő felszerelése, esetleg az épülettel együtt eladó. Felvilágosítást ad e lap kiadóhivatala.

1571. szám. 897. szb.

Hirdetmény.

A pálfalvi közbirtokosság tulajdonát képező s 10000 forintra becsült tölgyfaerdő eladása ügyében folyó hó 23-ik napjára kitűzött árverezés eredményre nem vezetvén, újabb árverezési határidőül **folyó évi február hó 17-ik napjának délelőtti 10 órája** tüzetik ki Pálfalva község házához.

Miről venni szándékozók ezennel értesítetnek.

Sz.-Udvarhelyt, 1897. évi január hó 27.

2—3

Dr Demeter Lőrincz,
főszolgabíró.

20162—896. szb.

Árverezési hirdetmény.

Kápolnás-Oláhfalu község tulajdonát képező „Homoród“-gyógyfürdő folyó évi február hó 20-án délelőtt 10 órakor Kápolnás-Oláhfalu község házánál megtartandó nyilvános árverésen 1897., 1898. és 1899. évekre haszonbérbe fog adatni. Évi haszonbéri összeg kikiáltási ára 4100 forint,

Az árverezés szóval, vagy írásbeli ajánlattal is történhetik, azonban köteles árverező fél a kikiáltási ár 10%-át bánatpénzül alólírott főszolgabíró kezébe letenni, vagy írásbeli ajánlatához mellékelni s szóval vagy írásban kijelenteni, hogy az árverezési feltételeket ismeri s azokat kötelezőleg elfogadja.

Úljánlatok nem fogadtnak el.

A részletes feltételek alólírt főszolgabírónál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Székely-Udvarhelyt, 1897. január 26-án.

2—3

Dr Demeter Lőrincz,
főszolgabíró.

Meghívás.

A hazai szövetkezetek központi hitelintézete mint szövetkezet kötelékébe tartozó Székely-Udvarhely községi hitel-szövetkezet 1897. február 21-én d. u. 3 órakor a város házánál

rendes közgyűlést

tart, melyre a tagok az alapszabályok 24. §-a értelmében meghivatnak.

N a p i r e n d:

1. Mult évi üzleteredményről szóló jelentések tárgyalása.
2. Zárszámadások megvizsgálása és felmentvény megadása.
3. Mérleg megállapítása.
4. Tiszta jövedelemről való rendelkezés.
5. Az igazgatóság 3 tagjának választása.
6. Felügyelő bizottság választása
7. Netáni indítványok.

1896. évi december hó 31-én a tagok száma 539, üzletrészeinek száma pedig 1092 volt; az évfolyamán belépett 141 tag 213 üzletrészszel, kilépett 11 tag 28 üzletrészszel.

A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg a város házánál kifüggesztetett és mindenki által megtekinthető Kelt Székely Udvarhely, 1897. február hó 3.

Az igazgatóság.

Férfi ruhák a tavaszi idényre!

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudására hozni, hogy Székely-Udvarhelyen a Kossuth-utcában (Soly-mossy János ur gyógyszerháza mellett) lévő

férfi szabó-üzletembe

a nagyválasztéku tavaszi és nyári ruhaszövetek megérkeztek, melyekből pontos szabású kész ruhákkal, megrendelés folytán részletfizetésre is készséggel szolgálók.

Jelszavam: **szolid ár, pontos kiszolgálás!**

A n. é. közönség további szíves jóindulatába és pártfogásába ajánlva magamat, vagyok

teljes tisztelettel
Jakabos Miklós,
férfi szabó.

PETROLEUM.

ELŐ MAGYAR PETROLEUMGYÁR
raktárában

BETHLENFALVÁN

(a Boros Károly szeszraktára területén)
első minőségű és szalonpetroleum
hordó számra gyári árban kapható
minden időben.

Értekezhetni Kassay Ákos urral.

Richter-féle Horgony-Pain-Exceller Liniment. Capsici comp.

ERŐS HÍMEVES HÁZISZER ALLOTTAL AZ IDŐ MEGTARTÁSÁRA...
Ezen hímeves háziszert alopattal az idő megtartására...
Készítette: Richter-féle Horgony-Pain-Exceller Liniment. Capsici comp.

MÁR MEGJELENT ÉS KAPHATÓ

Tarcsafalvi Albert

„TÖRT SUGARAI”

ezimű verskötete 10 iv terjedelemben

Betegh Pál könyvnyomdája, könyvkötészete, könyv- és hírlapkiadóvállalatában.

Bolti ára 1. forint 20. krajczár.

Ki iszik
Kathreiner-féle
Kneipp-maláta-kávét?

Mindenki a ki félti az egészségét és mégsem akar lemondani a kávé megszokott kellemes élvezetéről. Mert a Kathreiner-kávé hozzájárul az idegizgató bakkávének általánosan ismert és rendszeres használatnál annyira egészségrontó hatásához. *****

Mindenki a kinek egészségét valami megrontotta. Különösen ideg- és gyomorbántalmakban szenvedőknél sok ezer esetben a legégszesebb és a legkönnyebben megemészthető italnak bizonyult a tiszta Kathreiner-kávé. *****

Minden asszony és gyermek, a kinek gyermeke szervezetére különösen jó hatással van a tápláló Kathreiner-kávé s a kik kellemes, enyhe íze miatt, úgy bakkávével keverve mint tisztán nagyon szeretik.

Mindenki a ki a háztartásban takarékos, de izletes és a mellé egészséges kávéit mégsem akar magától megvonni. Takarékosági szempontból is ajánlható a Kathreiner-kávé, akár bakkávéval vegyítve, akár tisztán. *****

A Kathreiner-féle Kneipp-maláta-kávé valóban egészségi és családi kávé, a mely szemekben a legjobb malátából készül; a bakkávé kedvelt ízét a Kathreiner-féle gyártási mód adja meg neki, a mely a leghíresebb szaktekintélyektől elismerve, minden művelt államban tért hódított. Csak a Kathreiner-kávé egyesíti magában a bakkávé kellemesen ingerlő ízét és a malátakávének egészséges, orvosilag elismert és megerősített előnyeit.

Kérelem: Tévedések és megkárosodás kiküldése végett bevégyáznai az eredeti dobozra, a melyen ez a felírás van **Kathreiner**.

Az olyan csomagban, a melyen nincs rajta a Kathreiner név, hamisított kávé van.

Meghívás.

A hazai szövetkezetek központi hitelintézete mint szövetkezet kötelekébe tartozó Magyar-Dálya községi hitelszövetkezet 1897. február 10-én d. u. 2 órakor a község házánál

rendes közgyűlést

tart, melyre a tagok az alapszabályok 24. §-a értelmében meghívotnak.

N a p i r e n d:

1. Mult évi üzleteredményről szóló jelentések tárgyalása. 2. Zárszámadások megvizsgálása és felmentvény megadása. 3. Mérleg megállapítása.	4. Tiszta jövedelemtől való rendelkezés. 5. Az igazgatóság 3 tagjának választása. 6. Netáni indítványok.
1896. évi december hó 31-én a tagok száma 93, üzletrészeinek száma pedig 106 volt; az évfolyamán belépett 4 tag 8 üzletrészzel, kilépett 2 tag 2 üzletrészzel.
A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg a község házánál kifüggesztetett és mindenki által megtekinthető.
Kelt Magyar-Dálya, 1897. február hó 2.

Magyar-Dálya községi hitelszövetkezet
igazgatósága.